

Concordant commentaar bij de brief aan Filemon

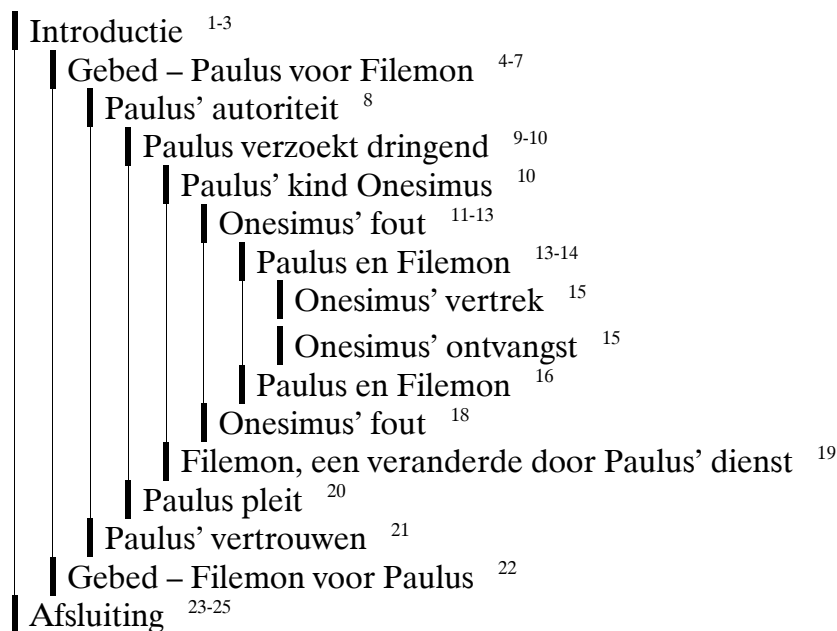
Deze brief, de enige persoonlijke privé brief van de pen van de apostel Paulus, is een perfect exemplaar in zijn soort. Zijn krachtige maar toch hartstochtelijke oproep is de rijpe vrucht van de overweldigende genade die Paulus vanuit zijn Romeinse gevangenis uitdeelde. Terwijl hij zelf gevangene is, vangt hij de weggelopen slaaf en geeft hem de vrijheid van Christus; toch zendt hij hem terug naar zijn meester aan wie hij ontsnapt was.

Dit briefje werd zonder twijfel geschreven in dezelfde tijd als de brieven aan de Kolossen en Efeziërs. Onesimus vergezelde Tychicus (Ef. 6:21) naar Efeze en Kolosse (Kol. 4:7-9). Uit het feit dat van Onesimus gezegd wordt, dat hij *'één van jullie is'* (Kol. 1:9), mogen we opmaken dat Filemon deel uitmaakte van de gemeente in Kolosse en dat hem in diezelfde tijd *de boodschap aan de heren* in die brief (Kol. 4:1) bekend gemaakt was. Dit kostbare briefje echter gaat veel verder dan *'het rechtvaardige en compensatie'*(CV) [=loon naar werken – Red.] voor zover het Onesimus betreft. Geen beeld van Gods genade kan dit verbeteren. Niet alleen als slaaf, maar blootstaand aan marteling en dood vanwege diefstal van zijn heer, wordt hij eerst wederzijds verzoend met God door de prediking van Paulus en vervolgens wordt hij wederzijds met zijn heer verzoend door het pleiten van Paulus. Hij wordt gegrepen op de uiterste topje van de grote getijdengolf van genade die juist toen op het punt stond de hele wereld te overstromen.

De overstijgende genade van Paulus' volkomenheidsbrieven was ongetwijfeld ook zijn kostbare bezit, zelfs voordat zij aan Filemon werd gepresenteerd. Kunnen wij ons indenken wat dit voor hem moet hebben betekend? Het opgeraapt worden uit de diepste diepte van sociale vernedering en met Christus in de hemelse sferen te worden gezet, door geloof, vergt bijna het uiterste van de mogelijkheden van genade. En nu boven op dit alles wordt hem dit kostbare paspoort aan het hart van zijn heer gegeven. Is het geen liefelijk briefje?

Ook in zijn literaire vormgeving is de brief een volmaakt voorbeeld van een eenvoudige omkering. Ieder hoofdthema wordt in omgekeerde volgorde herhaald, zoals dat in detail is uitgewerkt in de onderstaande literaire analyse.

Structuur van Filemon

De naam Filemon betekent 'dierbaar'. Hij schijnt een bijzonder voorbeeldig persoon geweest te zijn wiens roep ook Paulus ter ore was gekomen; die hem vreugde had geschonken temidden van alle verdriet en gevaar vanwege zijn omstandigheden te Rome. Paulus denkt echter niet aan zichzelf, maar aan het dienstbetoon van Filemon aan de heiligen.

De autoriteit van het apostelschap geeft Paulus het recht om Filemon opdrachten te geven aangaande Onesimus. Het zou volkomen juist geweest zijn de weggelopen slaaf voor zichzelf te hebben gehouden voor zijn eigen gemak en dienst zonder zijn heer in deze zaak te hebben geraadpleegd. Genade echter eist haar rechten niet op of laat haar voorrechten niet gelden, maar genade, geleid door liefde, verzoekt. Wat een heerlijke zonsondergang over een leven zoals dat van Paulus! De zeldzame genadegaven van het evangelie glanzen in de bejaarde apostel en gevangene met een grotere pracht dan ooit tevoren. Ouderdom heeft hem niet bitter gemaakt, maar veeleer mild.

Er wordt een aangename woordspeling gemaakt met de naam 'Onesimus', die *voordelig/winstgevend* betekent. Paulus gebruikt hem als een werkwoord in vers 20. Hij kan worden beschouwd als een plaatje van diegenen uit de natiën die van God afgedwaald waren, die de vrucht van Paulus' boeien zijn, zoals Onesimus dat was, en die nu bij God terugkeren om Zijn 'winstgevende' slaven te worden. Hij is een schitterend voorbeeld van Gods werkwijze van het omvormen van kwaad in goed. Niemand zou de daad van Onesimus, het weglopen van zijn heer, door de vingers zien, maar God maakt haar tot zegen, niet alleen voor Onesimus, maar [ook] voor zijn heer en voor Paulus. Allen werd er rijker door. Op deze wijze is Hij in staat om al het kwaad dienstbaar te laten zijn aan Zijn voornemen. Het is de achtergrond van Zijn genade en zal het middel worden om Zijn schepselen oneindig dichter bij Hem en bij Zijn genegenheid te brengen dan mogelijk zou zijn, wanneer zonde nooit het universum was binnengedrongen.

Het is het niet waard rekening te houden met de korte tijd van afwezigheid van Onesimus, als we die vergelijken met het feit, dat Filemon hem voor alle eonen als een broeder in Christus zou hebben. Zo is ook de korte tijd van zonde (die voor ons zo lang lijkt te duren) het niet waard om rekening mee te houden als we die vergelijken met het eonische en altijd durende lotdeel van heerlijkheid dat er op volgt.

'*Vergoed krijgen*', lett.: VANAF-HEBBEN, is een bijzondere uitspraak in de papyri voor het *volledig terug ontvangen* van enige schuld of verplichting. Zo zei de Heer in Mattheus 6 over hen die hun daden doen voor de [ogen van] mensen, dat 'zij hun loon aan het ontvangen waren' [NBG: '...', *zij hebben hun loon reeds.*'], dat wil zeggen dat zij hun beloning en de ontvangst daarvoor al volledig kregen – God is hen niets meer schuldig.

Filemon was klaarblijkelijk geroepen onder de prediking van Paulus, zodat hij alles wat hij in genade ontvangen had aan zijn bediening te danken had. Met dit ‘krediet’ mocht Paulus de schulden van Onesimus aan zijn heer op zich nemen.

Er is een woordenspel met de naam Onesimus, ofwel ‘Voordelige/Winstgevende’. Als hij naar Paulus teruggezonden zou worden om hem dienstbaar te zijn in het evangelie, zou hij inderdaad ‘voordelig/winstgevend’ geweest zijn voor Paulus, zowel in naam als feitelijk.

In deze tijd hoopte Paulus nog steeds te worden vrijgelaten en terug te keren in zijn rondreizende dienstbetoon. Het sterk geestelijke karakter van zijn laatste bediening maakt zijn lichamelijke aanwezigheid echter niet noodzakelijk. Het was beter door te gaan met het overbrengen door brieven. We hebben geen bewijs om te laten zien dat hij ooit naar Kolosse ging.

22 Later verliet iedereen hem met uitzondering van Lucas (2 Tim. 4:11). Demas liet hem in de steek. En tot op vandaag de dag worden zijn geïnspireerde geschriften, waardoor hij nog steeds spreekt en die de enige bron van de waarheid zijn voor het huidige beheer van Gods genade, vaak veronachtzaamd, verwaarloosd, in de steek gelaten en verzaakt.

Vertaling: Gijs Bernouw

Concordant commentaar bij de brief aan Filemon